

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU PREKIŲ GAMINTOJUI IR PARDAVĖJUI NUSTATANT PREKĖS KAINĄ TYRIMO

2021-04-28 Nr. (21)SN-54)SP-10

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2021 m. balandžio 8 d. gautas pareiškėjo (Tarnybai asmens duomenys žinomi, toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu; skundžiamais subjektais nurodyti uždaroji akcinė bendrovė „Skinija“ ir uždaroji akcinė bendrovė „Rimi Lietuva“. Skundu Pareiškėjas nurodė, kad 2021 m. balandžio 7 d. atvyko į Žirmūnų g. 64, Vilniuje, esančią „Rimi“ parduotuvę ir pastebėjo, kad UAB „Skinija“ pagamintos moterų kojinės kainuoja 3,49 euro, o tos pačios spalvos (ir beveik tos pačios sudėties) vyrams skirtos kojinės kainuoja 2,99 euro; kartu su skundu pateiktos šių prekių nuotraukos, kuriose matomos gamintojo etiketės.

Skundu prašoma ištirti, kodėl „gamyboje nesukuriamos sąlygos abiem lytims tas pačias kojines nusipirkti už tą pačią kainą“.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Susipažinus su Pareiškėjo pateiktomis nuotraukomis (fotografuota Žirmūnų g. 64, Vilniuje, esančioje „Rimi“ parduotuvėje), kuriose užfiksuotos aptariamoms kojines, galima nustatyti, kad UAB „Skinija“ pagamintos gelsvos spalvos margintos 37–41 dydžio moterų kojinės, kurių sudėtis: šukuotinė medvilnė – 73 proc., poliamidas – 24 proc., elastanas – 3 proc., kainuoja 3,49 euro, o to paties gamintojo

tos pačios gelsvos spalvos margintos 43–46 dydžio vyrų kojinės, kurių sudėtis: šukuotinė medvilnė – 75 proc., poliamidas – 20 proc., elastanas – 5 proc., kainuoja 2,99 euro.

Taigi, darytina išvada, kad lyginamosios to paties UAB „Skinija“ gamintojo vienodos spalvos ir marginimo moterų ir vyrų kojinės skiriasi dydžiais, nežymiai skiriasi savo sudėtimi ir akivaizdžiai skiriasi kaina, tai yra moterų kojinės yra 50 centų brangesnės nei vyrų kojinės.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „Skinija“ ir UAB „Rimi Lietuva“ sudarė vienodas sąlygas Pareiškėjui nepaisant lyties įsigyti Vilniaus Žirmūnų g. 64 esančioje „Rimi“ parduotuvėje UAB „Skinija“ gamintas moterų ir vyrų kojines, kurių kaina atitinkamai 3,49 ir 2,99 euro. Taigi tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „Skinija“ ir UAB „Rimi Lietuva“ nepažeidė Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 1 punkto, kuriuo prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas skundu prašo ištirti, kodėl „gamyboje nesukuriamos sąlygos abiem lytims tas pačias kojines nusipirkti už tą pačią kainą“. Taigi pagal Pareiškėjo nurodytas skundžiamas aplinkybes spręstina, kad prašoma nustatyti, kodėl gamintojas bei prekių pardavėjas nustato skirtingas beveik identiškų moterims ir vyrams skirtų kojinių kainas. Pažymėtina, kad Pareiškėjas nenurodė, kaip konkrečiai buvo pažeistos jo teisės, kokią žalą patyrė dėl galimo lygių galimybių pažeidimo, bet prašo Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus nustatyti, kodėl kojinių gamintojas nesukuria sąlygų moterims ir vyrams nusipirkti, Pareiškėjo teigimu, tas pačias kojines už tą pačią kainą. Pareiškėjas įvardija moterų ir vyrų kojines „tokiomis pačiomis kojinėmis“.

2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. nustatyta, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Aiškindamas Konstitucijos 29 str. nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų

asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų¹. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas), tačiau konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d., 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Konstitucijos 29 str. įtvirtintos nuostatos yra perkeltos į Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą, kurio paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijoje įtvirtintos moterų ir vyrų lygios teisės, bei uždrausti bet kokią diskriminaciją dėl asmens lyties, ypač kai tai susiję su šeimine ar santuokine padėtimi. (Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 1 str. 1 d.).

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyvos 2004/113/EB (toliau – Direktyva), įgyvendinančios vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, 1 straipsnyje nustatyta, kad Direktyvos tikslas yra sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties, galimybėms naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas srityje, siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Pagal Direktyvos nuostatas tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kai vienam asmeniui dėl lyties yra taikomos mažiau palankios sąlygos nei panašioje situacijoje yra, buvo ar galėjo būti taikomos kitam asmeniui (2 str. a) p.). Kaip nustatyta Direktyvos 3 straipsnyje, Direktyva taikoma visiems asmenims, tiekiantiems prekes ir teikiantiems paslaugas, kurios yra prieinamos visuomenei ir kurios yra tiekiamos arba teikiamos kitoje nei privataus ir šeimos gyvenimo srityje. Ji apima valstybinį ir privatų sektorius, įskaitant valstybės institucijas. Direktyvos nuostatos yra perkeltos į Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą.

3. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 1 punkte yra nustatyta, kad prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 str. 1 punktu nustatyta, kad prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiančiais moterų ir vyrų lygias teises, jeigu taikomos skirtingos apmokėjimo sąlygos ar garantijos

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas.

už tokias pačias ir tokios pačios vertės prekes, paslaugas bei gaminius ar nustatomos skirtingos prekių ir paslaugų pasirinkimo galimybės.

Taigi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 1 punktu nustatyta imperatyvi prekių pardavėjo, gamintojo pareiga visiems vartotojams nepaisant jų lyties taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius bei prekes. Kitaip tariant, Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 1 punkto nuostatomis yra įtvirtinta prekių pardavėjo, gamintojo pareiga moterims ir vyrams sudaryti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tas pačias ir vienodos vertės prekes ir gaminius, tai yra parduodami gaminiai ir prekės turi būti tokie patys (identiški) ir vienodos vertės (turi būti identifikuojama dviejų kriterijų sutaptis). Gi aptariamam atveju UAB „Skinija“ gamintojo moterų ir vyrų kojinių skiriasi dydžiais bei nežymiai skiriasi sudėtimi, todėl negalima daryti išvados, kad moterų ir vyrų kojinių yra visiškai identiškų.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų bei kitus požymius. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 d. tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kaip ne toks palankus asmens traktavimas dėl lyties, negu panašiomis aplinkybėmis, yra, buvo ar būtų traktuojamas kitas asmuo.

Tad šiuo konkrečiu atveju, remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo nuostatomis, objektyviai nėra galimybės konstatuoti, kad skundžiamieji subjektai UAB „Skinija“ ir UAB „Rimi Lietuva“ nustatė vyrams palankesnes sąlygas įsigyti skunde nurodytas kojines už pigesnę (2,99 euro) kainą nei moterims skirtas kojines (3,49 euro), nes aptariamos moterų ir vyrų kojinių nėra visiškai identiškų ir tos pačios vertės. Todėl šiuo skunde nurodytų aplinkybių vertinimo atveju nėra pagrindo konstatuoti, kad UAB „Skinija“ ir UAB „Rimi Lietuva“ netinkamai vykdė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 1 punktu įtvirtintą pareigą ir padarė veiksmus, kurie atitinka Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 str. 1 punkte nustatyto pažeidimo sudėties požymius (taikomos skirtingos apmokėjimo sąlygos ar garantijos už tokias pačias ir tokios pačios vertės prekes).

Kartu būtina pastebėti, kad Tarnyba pagal pateiktą Pareiškėjo informaciją kreipsis su paklausimu į UAB „Skinija“ bei UAB „Rimi Lietuva“, prašydama paaiškinti, kokiais kriterijais remiantis vizualiai vienodų, panašios sudėties, bet skirtingų dydžių moterų ir vyrų kojinių kaina skiriasi, tai yra moterų kojinių yra brangesnės nei vyrų kojinių. Apie pateiktus Tarnybai atsakymus Pareiškėjas bus informuotas.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkto bei 13 straipsnio 1 punkto nuostatomis, 19 str. bei Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundą nepagrįstu, nepasitvirtinus jame nurodytam pažeidimui.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė